

La preservació de materials digitals

Digital Preservation Europe (DPE)
<www.digitalpreservationeurope.eu>

Què és el DPE i què pretén

El DPE (Digital Preservation Europe) és un projecte col·laboratiu a escala europea entorn de la preservació digital, sorgit arran de l'èxit d'ERPANET (Electronic Resources Preservation and Access Network), una iniciativa centrada en la difusió de les millors pràctiques i el desenvolupament d'habilitats relacionades amb la preservació digital del patrimoni cultural i científic. El DPE pretén facilitar l'intercanvi d'experiències complementàries en sectors diversos com la recerca acadèmica, la cultura, l'Administració pública i la indústria. La finalitat és intentar identificar i relacionar les diferents iniciatives existents en l'àmbit europeu i fomentar-ne la coordinació i la cooperació per a una preservació eficaç dels materials digitals.

Les línies de treball del projecte a l'inici eren les següents:

- › Potenciar el perfil de la preservació digital.
- › Promoure l'actuació conjunta dels estats membres per incrementar els resultats en aquest camp a Europa.

- › Evitar la redundància i la duplicació d'esforços mitjançant la cooperació intersectorial.
- › Garantir estàndards que es puguin auditar i certificar per als processos de preservació seleccionats i proposats.
- › Facilitar el desenvolupament d'habilitats mitjançant programes de formació.
- › Afavorir l'intercanvi i la coordinació de recerques orientades a aquest àmbit.
- › Desenvolupar i promoure un pla de treball i un calendari d'actuació.
- › Ajudar la ciutadania i els professionals a reconèixer el paper central que la preservació digital té en els seves vides i la seva feina diària.

Aquestes línies de treball es concretaven en objectius específics, entre els quals cal remarcar, pels resultats obtinguts, la creació d'una plataforma de cooperació, col·laboració, intercanvi i difusió d'experiències i, també, l'organització d'accions formatives i l'elaboració de materials de capacitació sobre preservació digital. La materialització més visible del projecte és un portal de continguts que ofereix una àmplia mostra de projectes i experiències molt interessants sobre preservació digital i que comprèn diferents àmbits d'actuació i diverses classes d'informació. Tanmateix, les darreres dates d'actualització de continguts del portal, principalment de l'abril del 2009, indiquen que actualment el projecte està aturat, tot i que enlloc no s'informa que hagi finalitzat. No obstant això, atès el possible interès de la informació que conté o referenciada pel portal, el Consell de Redacció de Lligall ha considerat rellevant fer-ne una breu ressenya per donar-lo a conèixer.

Qui el promou i qui hi participa

El DPE el gestionen onze socis institucionals de vuit països diferents, i també hi participen vint institucions més. És a dir, en total hi col·laboren trenta-una institucions d'onze països diferents, la distribució geogràfica dels quals posa en relleu que, més enllà dels països capdavanters en aquest àmbit, també cal tenir-ne en compte d'altres que ràpidament han desenvolupat iniciatives i projectes d'interès. Per situar-nos, els països que en formen part, en relació amb els organismes que en són socis o únicament participants, són els següents: Alemanya (3 socis), Àustria (1 soci), Croàcia (2 participants), Dinamarca (1 soci i 1 participant), Escòcia (1 soci), Eslovènia (1 participant), Holanda (1 soci i 2 participants), Itàlia (2 socis i 7 participants), Israel (1 participant), Lituània (1 soci i 1 participant), Portugal (3 participants) i la República Txeca (1 soci i 2 participants).

Més enllà de possibles anàlisis «geopolítiques», que evidencien l'efervescència de països habitualment no considerats en aquest àmbit i el fet que no hi ha cap institució catalana ni espanyola, és interessant remarcar la tipologia d'institucions que en formen part, ja que el seu perfil marca també el projecte. A grans trets, tretze pertanyen a l'àmbit de les biblioteques, deu al sector de les tecnologies, cinc al de la gestió de la informació, tres al dels arxius i dues específicament al cultural. Per tant, no és estrany que en general la perspectiva sigui essencialment la preservació de recursos d'informació, més que no pas de documents.

Estructura de continguts

A part d'informació bàsica sobre el projecte i alguns conceptes fonamentals sobre preservació digital, el portal ofereix informació sobre:

- › Notícies i esdeveniments professionals (*news and events*).
- › Un programa d'intercanvi i estades per a professionals (*exchange programme*).
- › Un premi per a estudiants (*DPE challenge*).
- › Serveis per a la comunitat d'usuaris (*DPE user community*).
- › Vídeos sobre activitats formatives (*DPE video trainings*).
- › Registres de recursos diversos (*DPE registries*).
- › Publicacions de projectes i experiències (*DPE publications*).
- › Informació sobre altres projectes centrats en la preservació digital i relacionats d'alguna manera també amb el DPE, com DRAMBORA, PLATTER, ErpaPRINTS i PURL, alguns dels quals mereixen segurament una revisió específica, especialment els dos primers, orientats a la gestió de repositoris digitals.

Els cinc primers recursos, més enllà de la seva utilitat, posen en evidència que, d'una banda, actualment el projecte està inactiu per la manca d'actualització de continguts des del 2009 i, de l'altra, que alguns aspectes del projecte no han acabat de funcionar, com el poc interès generat per l'ús de les xarxes socials entre el sector professional: un fòrum amb menys d'una trentena d'intervencions, i un perfil a Facebook amb nou fans, una seixantena de comentaris i menys d'un any de vida. Per tant, el gruix de la informació i de l'interès del portal es troba en les seccions de registres de recursos i publicacions.

També cal remarcar la col·laboració en la producció d'alguns vídeos didàctics, consultables a YouTube, en format d'història de dibuixos animats i protagonitzats pel Digital Preservation Team, el darrer dels quals és aquest:

Team Digital Preservation and the Aeroplane Disaster: New Animation!

Posted on 9th September 2009

it on YouTube

DPE registries

Aquesta secció s'estructura en sis registres:

- › **Registry of Trainers**: inclou quaranta professionals, principalment europeus (n'hi ha tres dels EUA i un d'Austràlia) que ofereixen la seva experiència com a formadors en algun àmbit de la preservació digital. La informació comprèn l'adreça electrònica de contacte, la institució a què pertanyen, els idiomes que parlen, unes paraules clau sobre les àrees d'experiència i el seu currículum. Per tant, és una molt bona font per conèixer i localitzar persones que han treballat en determinats camps.
- › **Registry of Training Materials**: aquest registre ofereix una selecció de recursos formatius sobre diferents aspectes que es poden escollir a partir d'una llista desplegable, entre els quals cal remarcar pel seu gran nombre de recursos «Digital preservation tools», «Evaluation of preservation strategies» i «Trusted repositories», entre d'altres. Normalment, el que s'ofereix són presentacions en diapositives, però també alguns textos com ara *Managing your Information: the Basics* (Hans Hofman, Seamus Ross) o *Managing yours Photographs: the Basics* (Christoph Becker, Hannes Ku-

lovits), etc. Els recursos s'acompanyen de l'autoria, una breu descripció, algunes paraules clau sobre els temes que tracten i el tipus de públic a qui s'adrecen.

- › Registry of Competence Centres: es tracta d'un directori fet el 2007 per a la Comissió Europea de tots els centres o institucions involucrats d'una manera o una altra en la preservació i la conservació digital, amb voluntat de registre en l'àmbit mundial. Un quadre temàtic significatiu permet observar l'orientació del registre (45 referències de preservació, 29 de recerca i desenvolupament, 23 de repositoris digitals, 22 de digitalització, 21 de biblioteques, 13 d'arxius, etc.). La informació és desigual, tot i així té utilitat com a font d'informació.
- › Registry of Repositories: aquest registre té una finalitat similar a l'anterior, però se centra en la localització de centres europeus que gestionen repositoris digitals. En total en recull 109, dels quals incorpora l'URL, una breu descripció, el país i la data d'actualització de la informació.
- › Registry of Online Resources: mitjançant una llista desplegable es poden consultar un bon nombre de recursos en línia. Tanmateix, la perspectiva arxivística fluïxeja, ja que únicament conté vuit referències, de les quals alguna és molt genèrica (CIA/ICA) i alguna altra és dubtosa o ja no es troba en línia. En canvi per al terme *long-term preservation* la cerca retorna 96 resultats, o 39 per a *best practice for digital preservation*. Molt interessants per revisar són les 11 referències assignades a *sustainability and costs*. El registre és interessant, però en qualsevol cas cal afinar l'anàlisi i avaluar-ne la fiabilitat.
- › Registry of Research Projects: és sens dubte un dels apartats més interessants, amb un total de 106 projectes de diversa naturalesa. Té l'inconvenient que es presenta en forma de llista i, per tant, cal passar els projectes un per un, o fer cerques per text lliure a la pàgina. Cada projecte va acompanyat de l'URL, les dates de realització i l'estat de desenvolupament en què es troba, l'àrea de recerca en què s'emmarca, una breu descripció i el nom i l'adreça electrònica de la persona de contacte. Els exemples poden anar des de reconstruccions de monuments arqueològics en 3D, o l'explotació de la transmissió 3G en mòbils, fins a l'arxivament automatitzat d'un repositori institucional.

AIR (Automated Archiving for an Institutional Repository)
URL: <http://clg.wlv.ac.uk/projects/AIR/>
Duration: 2007 - 2009
Status: running
Funding body: JISC integrated information environment committee: Repositories and preservation programme
Research Areas: Metadata

Description:

The JISC-funded project "Automated Archiving for an Institutional Repository" aims to develop an information extraction system allowing for speedy discovery and extraction of bibliographical data from semi-structured text. The system will be integrated with the WIRE ("Wolverhampton Intellectual Repository and E-theses") repository, but it will be designed in a way to facilitate easy adoption of the software by other institutions that use different data encoding standards. The project is carried out jointly by Research Institute in Information and Language Processing (ILP) and the Learning Information Services (LIS) of the University of Wolverhampton.

Contact: Ruslan Mitkov
E-Mail: R.Mitkov@wlv.ac.uk

DPE publications

Aquesta secció té com a objectiu promoure la difusió dels projectes i fomentar l'intercanvi d'experiències. Per facilitar aquesta finalitat es van dissenyar diferents productes interessants, tot i que amb resultats molt desiguals. Per exemple, els butlletins sembla que no van passar de tres, o els *Position papers*, de dos. Aquests darrers tenien l'encert d'intentar provocar literalment el debat mitjançant dues pàgines, però l'experiència no va reeixir. En aquest sentit, cal apuntar que un dels dos documents de debat, realitzat per dos informàtics, pretenia demostrar els beneficis d'un mostreig aleatori aplicat als documents no essencials en substitució dels processos d'avaluació i tria. Per als professionals de l'arxivística el debat estava servit.

Malgrat tot, la informació a l'abast en aquesta secció és important: 45 presentacions, 20 informes, 3 casos d'estudi i 27 documents informatius. Tant els casos d'estudi com els documents informatius responen a un mateix format de dues pàgines i, en general, són molt útils per situar ràpidament el projecte i identificar-ne la procedència i les dades de contacte. Finalment, la secció també inclou els documents premiats de les dues primeres edicions del *DPE challenge*, i material informatiu sobre DPE, DRAMBORA i WePreserve.

Valoració

El DPE recull un nombre important d'experiències i projectes entorn de la preservació digital, amb aplicació pràctica, i també n'aplega els substrats teòrics i metodològics. Per tant, és realment una llàstima que actualment estigui inactiu, o que algunes iniciatives o formats de difusió no hagin tingut més bona acollida per part dels professionals.

Tanmateix, cal tenir present que la major part dels projectes se centren en la gestió de repositoris i en les estratègies per preservar-los, però la perspectiva estrictament arxivística no és la predominant. Sens dubte, el pes més important que han tingut l'àmbit de les biblioteques i el del sector tecnològic ha estat decisiu en la incorporació i l'elaboració de materials en el marc del projecte, encara que la gestió de la integritat, la fiabilitat, l'autenticitat i la usabilitat apareguin esmentades sovint. La sensació general és més el predomini de l'interès per la informació digital i els sistemes d'informació que no específicament pels documents electrònics que, en tot cas, queden diluïts dins la primera.

Certament, hi ha una coincidència d'interessos entre diferents àmbits i contextos (arxius, biblioteques, museus i centres d'informació) i tot i que les necessitats específiques variaran segons la naturalesa de la informació digital, els enfocaments transversals poden ser interessants per avançar en els punts de gestió coincidents en els repositoris digitals. És en aquest sentit, que els recursos d'informació a l'abast al DPE poden ser d'interès també per a la comunitat professional arxivística.

Lluís-Esteve Casellas i Serra

Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions (SGDAP)
Ajuntament de Girona